

ΟΙ ΑΠΟΨΕΙΣ ΤΟΥ Γ. ΤΣΟΡΜΠΑΤΖΟΓΛΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΣΤΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ

Ο διακεκριμένος διπλωμάτης Γεώργιος Τσορμπατζόγλου επισκέφθηκε τη Θράκη και τη Μακεδονία τό 1904 και απέστειλε στην Έλληνική Κυβέρνηση τīs έντυπώσεις του κατά τό διάστημα τής παραμονής του στίς περιοχές αυτές όπου οι Βούλγαροι, μέ τή βοήθεια τής Ρωσίας, προσπαθούσαν νά έξοστρακίσουν τό Έλληνικό στοιχείο.

Ο Α΄ Γραμματέας τής Πρεσβείας στήν Κωνσταντινούπολη γράφει: «Τού μεγάλου αυτού κυκεώνος ή όμιχλώδης επίφάνεια φαίνεται μοι ότι ύποχωρεί επί μάλλον καθεκάστην εις τήν επίμονον τής προσοχής μου έντασιν και ότι εισδύει όλονέν άφθονον φώς άληθείας εις τά βάθη αυτού, έλπίζω ότι δέν άπατώμαι ότι κατέχω ήδη τόν μίτον του Λαβυρίνθου τούτου και ότι δέν φράττουσι πλέον τήν διεξοδον τά παντοία μορμολύκεια τής συγχύσεως, ήτοι άφ' ενός μέν τά όργανα του κεντρικού Βουλγαρικού Κομιτάτου και 2ον τά όργανα τής βουλγαρικής έξαρχίας, τής βουλγαρικής κυβερνήσεως, έμπορικοί πράκτορες και άλλοι στρατιωτικοί και πολιτικοί άπόστολοι της Βούλγαροι Επίσκοποι, ιερείς και διδάσκαλοι κυρίως εκ Βουλγαρίας και μισθωτοί χωρικοί έντός των πόλεων και των χωρίων, τά όργανα του Πανσλαβιστικού Κομιτάτου, και παντοίοι πράκτορες, Ρώσοι Πρόξενοι τής Μακεδονίας, άφ' έτέρου πολλοί και ποικίλοι, άλλ' αυτόχθονες παράγοντες...»¹.

Τīs δύο κατηγορίες άνταρτών ό Τσορμπατζόγλου άποκαλούσε: 1) Κομιτάτο και 2) Μακεδονικό Κομιτάτο.

Τό πρώτο Κομιτάτο είχε οργανωθεί από τους Βουλγάρους και ένισχύοταν από Ρώσους. Επιδίωκε πανσλαβιστικά σχέδια, σέ χώρα πού από αιώνες είναι έλληνική. Έδώ πού γεννήθηκαν δύο μεγάλοι βασιλείς, πού ένωσαν τους Έλληνες, ό Φίλιππος και ό Μέγας Άλέξανδρος, οι Σλάβοι προσπαθούσαν νά επιβληθούν. Χρησιμοποίησαν κάθε μέσο. Άλλά τά σχέδιά τους απέτυχαν.

Στή δεύτερη ομάδα ήταν Μακεδονικά άνταρτικά σώματα, τά όποια σιγά—σιγά ένισχύθηκαν από Έλληνες, πού ήρθαν από τή Νότια Ελλάδα και κυρίως από τήν Κρήτη.

Ο Τσορμπατζόγλου έπισημαίνει ότι ή έλληνική Έκκλησία έπαιξε σπουδαίο ρόλο στήν ένίσχυση του ήθικου των Έλλήνων, πού δεινοπα-

1. Αρχείο Υπουργείου Έξωτερικών, Φάκελος άνευ αριθμού κατατάξεως, Έκθεσις εκ Σερρών Γ. Τσορμπατζόγλου, 1904.

θοῦσαν ἀπό τίς βουλγαρικές ληστοσυμμορίες. Ἐπίσης οἱ δάσκαλοι ἐμφύχωσαν τούς μαθητές, ἀλλά καί τούς γονεῖς τους. Κτίσθηκαν σχολεῖα μέ τή συνδρομή τοῦ Πατριαρχείου καί τῆς ἑλληνικῆς κυβερνήσεως. Ὁ Ἑλληνισμός τῆς Μακεδονίας ἐνθαρρύνθηκε. Ἐξάλλου, δυσσιώωνες συνθήκες στή Ρωσία συντέλεσαν, ὥστε νά ἀναβληθοῦν τά πανσλαβιστικά σχέδια.

Βούλγαροι καί Τούρκοι συνεννοοῦνταν. Οἱ ληστοσυμμορίες τους ἔσφαζαν Ἑλληνες καί ἀναστάτωσαν τούς ἑλληνικούς συνοικισμούς. Γιά νά προλάβει δυσάρεστες συνέπειες, ἡ Ἀγγλία ἀποδέχθηκε τήν λύση πού πρότειναν ἡ Ρωσία καί ἡ Αὐστρία ὡς ἐντολοδόχοι γιά τό «Μακεδονικό Ζήτημα». Μετά ἀπό μακροχρόνιες διαβουλεύσεις, ἀποφασίσθηκε ἕνα πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων, ἀρχικά στήν ὀθωμανική χωροφυλακή τῆς Μακεδονίας.

Διορίζεται ἀρχηγός τῆς Διεθνούς Χωροφυλακῆς ὁ Ἰταλός στρατηγός Ντέ Τζόρτζη. Συμμετέχουν ἐκπρόσωποι τῆς Ἀγγλίας, Ρωσίας, Γαλλίας, Αὐστρίας καί Γερμανίας, δηλαδή τῶν κρατῶν πού εἶχαν πάρει μέρος στό Συνέδριο τοῦ Βερολίνου.

Ὁ ἐνοπλος ἀγώνας Ἑλλήνων καί Βουλγάρων στή Μακεδονία εἶναι διμέτωπος. Ἐπιδιώκεται ἡ ἀπαλλαγὴ ἀπό τόν τουρκικό ζυγό ἀλλά καί κάθε μιά μερίδα θέλει νά ἐξασφαλίσει ὅσο τό δυνατόν περισσότερα ὀφέλη σέ βάρος τῆς ἄλλης.

Στά τρία βιλαέτια, ὅπου ἐξαπλώνεται σιγά-σιγά ἡ διαμάχη, ἄν καί δημοσιεύθηκε ἡ στατιστική τῆς Ἐξαρχίας ὅτι τό Ἑλληνικό στοιχεῖο ὑπερετεροῦσε στήν Εὐρωπαϊκὴ Τουρκία, οἱ Βούλγαροι προσπαθοῦσαν μέ τὴ βία νά ἐπιβληθοῦν².

Ἐξάλλου ὁ Ρίζωφ, Βούλγαρος, παλαιός ἀρχηγός τοῦ ἀγώνα, προβλέποντας τὴν ἀποτυχία τῶν βουλγαρικῶν βλέψεων σέ χώρα ἑλληνική, φροντίζει περισσότερο γιά τά ἀτομικά του συμφέροντα. Στηρίζεται στους αὐτόχθονες, διακηρύσσοντας « ἡ Μακεδονία ὑπὲρ τῆς Μακεδονίας ».

Ὁ Τσορμπατζόγλου ὑποστηρίζει ὅτι ἀπὸ τὴ στιγμή αὐτὴ ἀρχίζει ἡ ἐπανάσταση. Ἡ ἑλληνικὴ ψυχὴ ὁμως ἐξεγείρεται καί ἀγωνίζεται μέ ὅλες τῆς τίς δυνάμεις γιά τὴν ἀπελευθέρωση τῆς Μακεδονίας.

Βουλγαρικές συμμορίες σφάζουν Ἑλληνες καί Τούρκους. Ἡ Μακεδονία εἶναι ἀναστατωμένη. Ὁ Τσορμπατζόγλου ὑποστηρίζει ὅτι ἡ χῶδης κατάσταση ἐπισύρει τὴν προσοχὴ τῆς Εὐρώπης καί προκάλεσε «τὴν ἐνεργόν τῆς ἐπέμβασιν». Αὐτό ἦταν ἐπίτευγμα καθαρῶς Μακεδονικό ἢ

2. Κ. Παπαθανάση-Μουσιοπούλου, Ἀνάτυπο Πρακτικῶν Συμποσίου ΙΜΧΑ: Ὁ Ἀντίκτυπος τοῦ Μακεδονικοῦ Ἀγώνα, τοῦ Ἀγγλορωσικοῦ Ἀνταγωνισμοῦ καί τῆς ἐπανάστασης τῶν Νεοτούρκων στήν τουρκοκρατούμενη Θράκη (1903-8). Θεσσαλονίκη 1988, σ. 280.

ὀρθότερα «Ἑλληνομακεδονικό», κατά τήν ἔκφραση τοῦ Τσορμπατζόγλου.

Οἱ βουλγαρικές συμμορίες δέν σταματοῦν νά τρομοκρατοῦν τοὺς κατοίκους ιδίως τῶν χωριῶν. Τό Κομιτάτο ἀγωνιζόταν νά ἐπιτύχει τήν εἰσπραξη τοῦ ἐπαναστατικοῦ φόρου 10 παράδων ἀπό κάθε ἄτομο γιά μίαν ἐβδομάδα. Γιά νά τό καταφέρει χρησιμοποιούσε κάθε ἐκβιαστικό μέσο. Ἐξάλλου διέδιδε γιά τοὺς Ἑλληνοβλάχους ὅτι ἦταν προδότες, ἀποκάλυπταν τά κρυφύγετά τους. Τό πόρισμα ὁμῶς τῆς στατιστικῆς τῆς Ἐξαρχίας ἦταν ἀποκαρδιωτικό γιά τοὺς Βουλγάρους: στή Μακεδονία ὑπερεῖχε τό Ἑλληνικό στοιχεῖο.

Τα κείμενα τοῦ Γ. Τσορμπατζόγλου δίνουν μιά γλαφυρή περιγραφή τῆς ἔκρυθμης καταστάσεως στή Μακεδονία, τῆς ἀγωνιστικότητος τῶν Ἑλλήνων καί τῆς ἀνησυχίας τῶν Μεγάλων Δυνάμεων, πού πρωταρχικά ἐνδιαφέρονταν νά προστατέψουν τά συμφέροντά τους στή Μέση Ἀνατολή.

134

Καλλιόπη Παπαθανάση - Μουσιοπούλου (1924-1993).